

ПРАВО ЛЮДИНИ НА НЕВТРУЧАННЯ В ЇЇ ОСОБИСТЕ І СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ ТА ЙОГО ОБМЕЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Раскрывает сущность права человека на невмешательство в его личную и семейную жизнь, характеризует национальное законодательство относительно защиты данного права, раскрывает порядок ограничения данного права во время осуществления досудебного расследования и причины его нарушения.

In the article an author exposes essence of human right on non-interference in its personal and domestic life, characterizes a national legislation in relation to defence of this right, exposes the order of limitation of this right during realization of pre-trial investigation and reason of his violation

Серед фундаментальних прав і свобод людини, які проголошені Конституцією України, окреме місце посідає конституційне право людини і громадянина на невтручання в її особисте і сімейне життя. Формулюючи це право, законодавець виходить з того, що кожна людина унікальна, індивідуальна, є суб'єктом великої кількості неформальних зв'язків, носієм приватних інтересів, що є її особистою справою. До того ж, закріплюючи його на конституційному рівні, держава надає можливості особі контролювати інформацію про себе, про членів своєї сім'ї та родину, не допускати розголошення відомостей особистого, інтимного характеру, а в разі необхідності припинити розголос небажаної інформації, тобто певною мірою бути незалежною щодо інших людей, їх колективів, суспільства і держави у цілому.

Дослідженню різних конституційних, процесуальних, тактичних, морально-етичних аспектів забезпечення права людини на невтручання в її особисте і сімейне життя приділено значну увагу в науковій літературі, зокрема, у роботах Бандурки О.М., Маляренка В.Т., Ярмиша О.Н., Рабиновича П.М., Хавронюка М.І., Тертишника В.М., Римаренко Ю.І., Сивухіна В.С., Москалькової Т.М., Маїлеїна М.С. та ін.

З права на особисте і сімейне життя витікає неприпустимість стеження за людиною, прослуховування і запису особистих розмов, що ведуться удома або в громадських місцях, в тому числі телефонних розмов (ст. 31 Конституції України), за винятком випадків, прямо передбачених законом. За його порушення ст. 163 КК України передбачена кримінальна відповідальність.

Право на особисте і сімейне життя – це також недоторканність житла (ст. 30 Конституції України). Доступ в житло сторонніх осіб можливий лише при чітко вираженій згоді громадян, які проживають у ньому. Недоторканні і особисті папери, щоденники, зарисовки, що зберігаються в житлі, а також і за його межами.

Право людини на особисте і сімейне життя – це його конфіденційне спілкування з іншими людьми завдяки пошті і телеграфу. До сфери особистого і сімейного життя можна віднести шлюб, народження дитини, усиновлення, розлучення, розподіл майна, сімейний бюджет, розпорядження власністю і грошовими внесками.

Тайна банківських вкладів та рахунків гарантована законом. Інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту (банківська таємниця) гарантується статтями 60-62 Закону України «Про банки і банківську діяльність». Банківською таємницею, зокрема, є відомості про стан рахунків клієнтів; операції, які були проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди; фінансово-економічний стан клієнтів; відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів тощо. Службовці банку при вступі на посаду підписують зобов'язання щодо збереження банківської таємниці. Керівники та службовці банків зобов'язані не розголошувати та не використовувати з вигодою для себе чи для третіх осіб конфіденційну інформацію, яка стала відома їм при виконанні своїх службових обов'язків. Інформація, яка містить банківську таємницю, розкривається банками лише у випадках і порядку, прямо передбачених законом (ч. 3 ст. 178 КПК України).

З метою недопущення розголошення конфіденційної інформації про особисте життя людини відповідні закони, що регламентують діяльність правоохоронних органів, інших служб, установ, організацій, містять положення про заборону поширення відомостей щодо особистого життя людини (наприклад, ст. 6 Закону України «Про Службу безпеки України», ст. 5 Закону України «Про міліцію» тощо).

Людина нерідко звертається до медичних працівників, довіряючи їм свої особисті і сімейні таємниці. Розголошення їх могло б заподіяти шкоду честі і гідності громадян, а головне – перешкодити зверненню хворих людей до лікарів для лікування і профілактики захворювань. Основами законодавства України про охорону здоров'я (ст. 40) передбачено, що медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, які вважаються лікарською таємницею (інформацією про пацієнта), крім передбачених законодавчими актами (йдеться, зокрема, про КПК України, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» тощо) випадків. Порушення лікарської таємниці може потягнути кримінальну відповідальність на підставі статей 132 і 145 КК України.

Громадяни звертаються за юридичною допомогою в адвокатуру і при цьому нерідко повідомляють відомості особистого, інтимного характеру. Чинне законодавство вимагає збереження в таємниці всіх повідомлених адвокатуві відомостей. Згідно зі ст. 9 Закону України «Про адвокатуру» адвокат зобов'язаний зберігати адвокатську таємницю. Предметом її є питання, з яких громадянин звертався до адвоката, суть консультацій, порад, роз'яснень та інших відомостей, одержаних адвокатом при здійсненні своїх професійних обов'язків. Порушення професійної таємниці захисника або представника особи тягне кримінальну відповідальність на підставі ст. 397 КК України.

Конституція України (ст. 35) гарантує свободу віросповідання. Таємниця сповіді – гарантія недоторканності особистого життя віруючих. Відповідно до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», в Україні захищається і таємниця сповіді. Ніхто не має права вимагати від священнослужителів відомостей, одержаних ними при сповіді віруючих. Проте юридична відповідальність за порушення цих вимог не передбачена.

Працівникам нотаріальних контор за службовим обов'язком також стають відомі відомості про особисте життя громадян (зміст заповітів, актів дарування майна і тому подібне). Ці відомості повинні зберігатися в таємниці. Дотримання таємниці вчинюваних нотаріальних дій є обов'язком нотаріусів та інших посадових осіб, які вчинюють нотаріальні дії. Це передбачено Законом України «Про нотаріат» (статті 5, 6, 8). Довідки про вчинені нотаріальні дії та документи видаються лише громадянам та юридичним особам, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії, і лише на письмову вимогу – суду, прокуратури, органів дізнання і слідства у зв'язку з кримінальними, цивільними або господарськими справами, що знаходяться у їх провадженні.

Згідно зі ст. 8 Закону України «Про державну таємницю» і Зводом відомостей, що становлять державну таємницю України, затвердженим наказом Служби безпеки України від 1 березня 2001 р. № 52, певні відомості про особу є державною таємницею. Зокрема, це відомості про окремих осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві і взяті під захист на підставі Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»; що розшифровують працівників, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, їх близьких родичів, у разі наявності даних про загрозу їх свободі, життю чи здоров'ю, що виникла у зв'язку з виконанням цими працівниками завдань оперативно-розшукової діяльності тощо. Незаконні передача, збирання або розголошення їх тягне відповідальність, встановлену статтями 111, 114, 328, 329, 381 або 422 КК України.

Не підлягають розголошуванню і акти реєстрації цивільного стану. До сфери особистого життя громадян відноситься також таємниця усиновлення (статті 226–231 СК України), право на публікацію або надання гласності в іншій формі власних творів, право на своє зображення і запис свого голосу.

Як бачимо, всі компоненти права на недоторканність особистого і сімейного життя утворюють певну єдність – комплексний правовий інститут, що складається з норм різних галузей права. Основні компоненти інституту недоторканності особистого життя отримали також закріплення в ст. 12 Загальної декларації прав людини де зазначається: «Ніхто не може піддаватися довільному втручанням в його особисте і сімейне життя, довільним посяганням на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань». Аналогічні положення містяться в Міжнародному пакті про цивільні і політичні права, Європейській конвенції про захист прав людини і основних свобод.

Отже, чим надійніше охорона особистого і сімейного життя громадян, тим вище рівень законності в країні. Від того, наскільки гарантовано збереження таємниць особистого життя громадян, як глибоко держава може проникати в зміст даних таємниць і які підстави для цього необхідні, залежить міра свободи особи в державі.

Загалом, відповідно до ст. 32 Конституції України право на захист від втручання в особисте і сімейне життя гарантується конституційними нормами, згідно з якими:

- 1) не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди. Винятком є випадки, передбачені законом, але вони обмежуються лише інтересами національної безпеки, економічного добробуту та прав людини;

2) кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе. Виняток становлять випадки, коли такі відомості є державною або іншою захищеною законом таємницею;

3) кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації;

4) кожному гарантується право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням недостовірної інформації про себе і членів своєї сім'ї.

Закріплення таких положень в Основному законі є значним кроком до побудови громадянського суспільства, демократичної та правової держави, оскільки історія вітчизняного досудового слідства передбачала і протилежне. Так, у таємному листі В.С. Абакумова (міністра МДБ СРСР) І.В. Сталіну від 17 липня 1947 року «Про практику ведення слідства в органах МДБ СРСР» міститься звіт про практику ведення слідства у справах шпигунів, диверсантів, терористів та учасників антирадянського підпілля. Серед тактичних прийомів ведення допиту описуються наступні: «Якщо арештований не дає відвертих показань і ухиляється під прямих і правдивих відповідей на поставлені запитання, слідчий з метою натиску на арештованого використовує наявні в розпорядженні МДБ компрометуючі дані з минулого життя і діяльності арештованого, які останній приховує. Інколи для того, щоб перехитрити арештованого і створити у нього враження, що органам МДБ все відомо про нього, слідчий нагадує арештованому інтимні подробиці його приватного життя, пристрасті, які він приховує від оточуючих тощо»¹. Зрозуміло, що такі дії на сьогодні суворо заборонені і не передбачені ні в Конституції, ні в КПК України, ні в інших законодавчих актах.

Суб'єктами права на недоторканність особистого і сімейного життя у кримінальному провадженні переважно є особи, які мають та обстоюють у кримінальному провадженні власні інтереси – потерпілий (ст. 49 КПК України), підозрюваний (ст. 43¹ КПК України), обвинувачений (ст. 43 КПК України). Тому на вказаних осіб повністю розповсюджуються гарантії, передбачені Конституцією та КПК України, що не допускають розголошення дефектів фізичного або психічного розвитку, виявлених при експертизі і освідуванні; розголошування особистих паперів, щоденників, листування; вторгнення в житло без законних підстав; розголошування таємниць, довірених адвокатів та іншому фахівцю в галузі права, які за законом мають право на надання правової допомоги, нотаріусу, лікарю, психологу, священнослужителю – з приводу того, що їм довірено або стало відомо при здійсненні професійної діяльності.

Особисте і сімейне життя тісно пов'язані між собою. Відмінності між ними полягають у тому, що особисте життя безпосередньо стосується інтересів окремого індивіда, а сімейне життя інтересів декількох осіб, які утворюють сім'ю. З цих позицій науковцями запропоновано дефініцію особистого і сімейного життя. Так, з одного боку, особисте життя є постійно функціонуючою взаємодією соціальних та біологічних явищ, обставин яких, у силу своєї свободи, людина не бажає робити надбанням решти, – вважає таємницею, відображаючи у такий спосіб своє природне прагнення мати власний світ інтимних і ділових стосунків, прихований від сторонніх очей, а з другого – формою існування людини у суспільстві, завдяки якій вона втілює свою індивідуальність та добровільно приймає рішення про визначення власної долі (через обрання моделі власної поведінки, визначення

персональної ідентичності, вибір життєвих постулатів, ціннісних орієнтирів без їх нав'язування ззовні), що перебуває під охороною закону. В свою чергу, сімейне життя розглядається як частина особистого життя, яка включає відносини між членами специфічної соціальної групи, що складається з осіб, які, як правило, проживають разом (або не проживають з поважних причин), пов'язані спільним побутом, перебувають у психологічній або фінансовій залежності одне від одного, мають взаємні особисті немайнові і майнові права та обов'язки, що виникли на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом, і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства².

Розглядаючи дане право І. Петрухін під особистим життям розуміє можливість людини перебувати поза своєї служби у стані уособлення від держави, суспільства, колективу³. М. Малєїн під сімейним життям розуміє особисті і витікаючі з них майнові відносини між людьми, що знаходяться у шлюбі, між кровними родичами, батьками і дітьми та відносини опіки і піклування⁴. Правова охорона особистого і сімейного життя, на думку Н. Мяловицької, здійснюється у двох напрямках: а) встановлення меж зовнішнього отримання відомостей про особисте і сімейне життя громадян допускається в кримінальному процесі і в оперативно-розшуковій діяльності. При цьому в кожній з цих сфер можливі такі правообмеження: 1) огляд і виїмка приватної поштово-телеграфної кореспонденції, інших поштових відправлень і повідомлень, що передаються по технічних каналах зв'язку; 2) прослуховування телефонних і інших переговорів з використанням сучасної техніки; 3) входження в житло всупереч волі осіб, які проживають в ньому, і огляд, обстеження житла (обшук, виїмка), а в оперативно-розшуковій діяльності – ще і установка в житлі підслуховуючих та інших пристроїв і електронне (лазерне) спостереження за житлом без входження в нього. Все це пов'язане з запобіганням чи припиненням злочину, безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, з'ясуванням істини під час розслідування кримінальної справи.

Як ми вже зазначали, Конституція, закони, підзаконні нормативні акти України, міжнародні акти ставлять за мету перешкодити розповсюдженню інформації про особисте і сімейне життя особи, крім виняткових випадків передбачених законом. Відповідно до чинного законодавства отримання відомостей про особисте і сімейне життя громадян допускається в кримінальному процесі і в оперативно-розшуковій діяльності. При цьому в кожній з цих сфер можливі такі правообмеження: 1) огляд і виїмка приватної поштово-телеграфної кореспонденції, інших поштових відправлень і повідомлень, що передаються по технічних каналах зв'язку; 2) прослуховування телефонних і інших переговорів з використанням сучасної техніки; 3) входження в житло всупереч волі осіб, які проживають в ньому, і огляд, обстеження житла (обшук, виїмка), а в оперативно-розшуковій діяльності – ще і установка в житлі підслуховуючих та інших пристроїв і електронне (лазерне) спостереження за житлом без входження в нього. Все це пов'язане з запобіганням чи припиненням злочину, безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, з'ясуванням істини під час розслідування кримінальної справи.

Обмежень права на особисте і сімейне життя в кримінальному процесі значно менше, ніж в оперативно-розшуковій діяльності. При проведенні оперативно-розшукової діяльності (далі ОРД) права обмежуються таємно, при цьому громадянин про це нічого не знає. ОРД здійснюється без дотримання процесуальних формальностей, без суворо встановленої законом процедури. При цьому застосовується найдосконалиша техніка, якої, як правило, немає при провадженні процесуальних дій. Як приклад, Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» (ст. 8) передбачене право підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, за наявності встановлених у цьому Законі підстав витребувати, збирати і вивчати документи та дані, що характеризують спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні злочину, джерело та розміри їх доходів тощо.

Ряд підстав, за яких допускається збирання певних відомостей про людину, без її згоди, встановлено законами України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та іншими.

Отже, органи дізнання та досудового слідства відіграють значну роль не лише у процесі забезпечення, а і правомірного обмеження права на особисте і сімейне життя в правоохоронній та правозастосовній діяльності.

Удаючись до розкриття або захисту таємниць особистого життя при пошуках істини у кримінальній справі, законодавець використовує метод зважування цінностей і побудови системи пріоритетів, діючи за принципом крайньої необхідності: приноситься в жертву менша соціальна цінність ради збереження більшої цінності. При цьому береться до уваги, що завдання розкриття злочину далеко не завжди повинне вирішуватися ціною відмови від гарантій недоторканості особистого життя. Соціальні цінності, об'єднані інститутом недоторканості особистого життя, в цьому відношенні нерівнозначні. Є цінності, якими ні за яких умов не можна пожертвувати на користь розкриття злочину і встановлення істини у справі (наприклад, адвокатська таємниця), і є цінності, якими можна в певній мірі нехтувати ради досягнення вказаної мети (наприклад, лікарська таємниця). У сфері кримінального судочинства значно більше передбачених законом ситуацій, коли таємниці особистого життя стають відомими слідчому і суду, які використовують цю інформацію на користь розкриття злочинів, встановлення і покарання винних або реабілітації невинних⁷.

На нашу думку Тертишник В.М. слушно зазначає, що збирання і зберігання конфіденційної інформації про людину та її особисте життя може вважатись юридично бездоганним і допустимим за умов: здійснення уповноваженими на це суб'єктами – органами дізнання, слідства, прокуратури чи суду в рамках їх компетенції чи органами оперативно-розшукової юрисдикції в рамках їх повноважень; здійснення для вирішення завдань кримінального провадження; здійснення лише в рамках встановлених законом стадій кримінального провадження і лише за наявності указаних в законі підстав для проведення окремих процесуальних дій; здійснення з додержанням передбаченої законом процедури проведення заходів щодо збирання, зберігання та використання інформації; дотримання вимог закону щодо процесуальної форми слідчих чи інших процесуальних дій⁸.

Також зазначимо, що закон зовсім не однаково підходить до визначення меж вторгнення держави в особисте життя підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого. Примусове поміщення до медичної установи, обрання запобіжного заходу і затримання, примусове отримання зразків для експертного дослідження, накладення арешту на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв'язку, її огляд і вилучення – всі ці заходи допустимі відносно обвинуваченого і підозрюваного, але їх застосування категорично заборонено відносно потерпілого.

Переважно право на особисте і сімейне життя може бути обмежене під час проведення таких слідчих дій як обшук, виїмка, огляд. Але, для недопущення порушення цього права законодавець у ст. 185 КПК України передбачив, що під час обшуку і виїмки слідчий повинен вживати заходів до того, щоб не були розголошені виявлені при цьому обставини особистого життя обшукуваного та інших осіб, які проживають або тимчасово перебувають у цьому приміщенні.

Відомості про такі обставини найчастіше містяться у різних виявлених документах – листах, записках, кіно та відеооплівках, аудіозаписах. Крім того, розголошення обставин особистого життя може відбуватися внаслідок сприйняття учасниками слідчої дії (особливо понятими) обстановки обшукуваного приміщення, констатації факту знаходження у приміщенні певної особи, виявлення різних речей та предметів інтимного характеру, незалежно від їх відношення до справи.

До заходів, які слідчий вправі застосувати з метою збереження таємниці особистого життя громадян, відноситься, насамперед, попередження свідків, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, захисника, експерта, спеціаліста, перекладача, понятих та інших осіб, які присутні при провадженні слідчих дій, про обов'язок не розголошувати без його дозволу даних досудового слідства відповідно до ст. 121 КПК України. У разі порушення припису законодавця винні несуть відповідальність за ст. 387 КК України.

При проведенні даних слідчих дій слідчому доцільно максимально обмежити коло учасників слідчої дії, яким можуть стати відомі обставини особистого життя громадян; при доборі учасників враховувати їх особисті якості, особливо це стосується понятих; у присутності учасників слідчої дії не оголошувати зміст документів, листів, що мають інтимний характер, не прослуховувати виявлені аудіоплівки, не проглядати відеозаписи, якщо вони не підлягають вилученню; присікати підвищений інтерес учасників слідчої дії до обставин особистого характеру. Недоцільним є запрошення в якості понятих сусідів чи співробітників особи, відносно якої проводиться слідча дія (зокрема обшук, виїмка, огляд).

З цього приводу Т.М. Москалькова, на нашу думку, правильно пропонує закріпити у кримінально-процесуальному законодавстві положення про право осіб, у відношенні яких проводиться слідча дія, заявляти відвід понятим, якщо є підстави побоюватися за розголошення ними таємниць особистого життя громадян⁹.

Крім того, зазначимо, що розголошення обставин особистого життя особи може мати місце і під час провадження інших слідчих дій: огляду, освідчування, відтворення обстановки і обставин події тощо, що теж повинно враховуватися слідчим.

На слідчого також поширюється обов'язок дотримуватися вимог ст. 121 КПК України. Зокрема, під час особистого спілкування з колегами по роботі, в побуті, він повинен пам'ятати про свій обов'язок не розголошувати дані досудового слідства. Порушення слідчим вимоги, якщо такі дані ганьблять людину, принижують її честь чи гідність, тягне кримінальну відповідальність (ч. 2 ст. 387 КК України).

На сьогодні моральним і законним є збирання лише тих доказів, які стосуються розслідування конкретного злочину. Тому не слід фіксувати у протоколах слідчих дій інформацію, яка стосується приватного (інтимного) життя громадян, його подробиць, якщо це не відноситься до предмету доказування у кримінальній справі.

Також КПК України містить ще певні гарантії невтручання в особисте та сімейне життя, визначаючи, зокрема, правила, згідно з якими: допускається закритий судовий розгляд з метою запобігання розголошенню відомостей про інтимні сторони життя осіб, які беруть участь у справі (ст. 20 КПК України); справи про звалтування та деякі інші порушуються не інакше як за скаргою потерпілого (ст. 27 КПК України); члени сім'ї та близькі родичі підозрюваного,

обвинуваченого та підсудного вправі не давати показання або пояснення у справі (ст. 69 КПК України); з матеріалами кримінальної справи після закінчення попереднього слідства закон дозволяє знайомити тільки обмежене коло осіб (ст.ст. 217–218 КПК України).

Отже, дотримання, захист, повага до права кожної особи на невтручання в її особисте і сімейне життя збільшує ефективність роботи суб'єктів кримінального провадження, які провадять досудове розслідування та здійснюють правосуддя. У такому разі вони будуть служити прикладом іншим членам суспільства, і їх будуть сприймати, як захисників прав людини.

1. Лубянка: Органи ВЧК-ОГПУ-НКВД-МГБ-МВД-КГБ. 1917–1991: Справочник / Под ред. А.Н. Яковлева; авт.-сост.: А.И. Кокурин, Н.В. Петров]. – М., 2003. – С. 263–267. 2. Сивухін В.С. Конституційне право людини і громадянина на невтручання в їх особисте і сімейне життя та його забезпечення органами внутрішніх справ України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2007. – С. 3. 3. Петрухин И.Л. Личная жизнь: пределы вмешательства. – М.: Юрид. лит., 1989. – С. 7. 4. Малеш Н.С. Охрана прав личности советским законодательством. – М., 1985. – С. 125. 5. Конституційне право України: Підручник / За заг. ред. В.Ф. Погорілка. – К., 1999. – С. 275. 6. Денисов А.И. Общая система социалистической демократии. – М., 1975. – С. 176. 7. Петрухин И.Л. Цит. работа. – С. 16–17. 8. Тертишник В.М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі: Монографія. – Д., 2002. – С. 344. 9. Москалькова Т.Н. Уважение чести и достоинства личности как принцип советского уголовного процесса: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – М, 1988. – С. 6–8.

М. В. АНЧУКОВА

ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХИСНИКА ЧИ ПРЕДСТАВНИКА ОСОБИ (ст. 397 КК УКРАЇНИ)

Анализируется уголовно-правовая защита деятельности защитника. Проведен анализ практики применения действующего законодательства. Раскрыты различные подходы к понятию «адвокатская тайна», дан их анализ.

This article is devoted to the analysis of criminal and legal protection activities of the defender. The analysis of application of existing legislation. Revealed different approaches to the concept of «advocate secrets», given its analysis.

Розвиток кримінального законодавства України характеризується тенденцією до більш ефективної кримінально-правової охорони суспільних відносин та соціальних благ. Не є виключенням відносини, котрі складаються у галузі правосуддя. Чинний Кримінальний кодекс містить розділ XVIII Особливої частини КК, в якому передбачена відповідальність за діяння, які посягають на інтереси право-

© АНЧУКОВА Марина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого